

Інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики та їх вплив на освітній процес: аналіз та перспективи

Протас Оксана Любомирівна ¹

Опубліковано	Секція	УДК
08.11.2023	Освіта/Педагогіка	37.015.3

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10118496>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Сучасний освітній процес постійно зазнає впливу інновацій та нових підходів, які спрямовані на покращення його якості та розвиток здобувачів освіти. Однією з ключових складових цього процесу є психолого-педагогічна діагностика, яка дає змогу не лише вимірювати навчальні досягнення здобувачів освіти, але й розуміти і підтримувати їх індивідуальні потреби. Метою статті є виявлення особливостей інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики в освіті та виокремлення проблем та перспектив їх подальшого розвитку. Для досягнення мети було реалізовано такі завдання, як: розкриття теоретичних аспектів щодо психолого-педагогічної діагностики, класифікація її інноваційних методів, порівняння традиційних та інноваційних методів, визначення проблем та перспектив подальшого їх розвитку в освітньому процесі. Використовувалися такі методи наукового дослідження, як: аналіз, узагальнення та систематизація літературних джерел; індуктивний метод для класифікації інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики в освітньому процесі. Дані з різних джерел узагальнювалися, класифікувалися та аналізувалися для виявлення проблем та перспектив подальшого розвитку інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики. Об'єктом статті виступає процес психолого-педагогічної діагностики в освіті. Предмет статті – інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики в сучасному освітньому процесі. В дослідженні було виділено основні функції психолого-педагогічної діагностики в освіті: інформаційного забезпечення, аналітична, виховна, мотиваційна, прогнозування, контролю та корекції, оцінки. Класифіковано інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики. Також було проведено порівняльний аналіз щодо традиційних та інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики та узагальнена інформація щодо проблем та перспектив їх подальшого розвитку в освіті.

Ключові слова: психолого-педагогічна діагностика, методи психолого-педагогічної діагностики, інноваційні методи, освітній процес, виховання, заклади освіти.

¹доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, <https://orcid.org/0000-0002-4176-8353>

Innovative methods of psychological and pedagogical diagnostics and its impact on the educational process: analysis and prospects

Annotation. The modern educational process is constantly being influenced by innovations and new approaches aimed at improving its quality and developing students. One of the key components of this process is psychological and pedagogical diagnostics, which allows not only to measure the academic achievements of students, but also to understand and support their individual needs. The purpose of the article is to identify the features of innovative methods of psychological and pedagogical diagnostics in education and to highlight the problems and prospects for their further development. To achieve this goal, the following tasks were realized: disclosure of theoretical aspects of psychological and pedagogical diagnostics, classification of its innovative methods, comparison of traditional and innovative methods, identification of problems and prospects for their further development in the educational process. The following methods of scientific research were used: analysis, generalization and systematization of literary sources; inductive method for classification of innovative methods of psychological and pedagogical diagnostics in the educational process. Data from various sources were summarized, classified and analyzed to identify problems and prospects for the further development of innovative methods of psychological and pedagogical diagnostics. The object of the article is the process of psychological and pedagogical diagnostics in education. The subject of the article is innovative methods of psychological and pedagogical diagnostics in the modern educational process. The study identifies the main functions of psychological and pedagogical diagnostics in education: information support, analytical, educational, motivational, forecasting, control and correction, evaluation. The innovative methods of psychological and pedagogical diagnostics are classified. A comparative analysis of traditional and innovative methods of psychological and pedagogical diagnostics was also carried out and information on the problems and prospects for their further development in education was summarized.

Keywords: psychological and pedagogical diagnostics, assessment methods, innovative methods, education, educational institutions, educational process.

Вступ

В сучасному освітньому середовищі психолого-педагогічна діагностика відіграє ключову роль у підвищенні ефективності освітнього процесу та розвитку здобувачів освіти. Запровадження новітніх технологій та психометричних методів діагностики дає змогу сучасним педагогам та психологам здійснювати більш точну та індивідуалізовану оцінку навичок та особистісних якостей здобувачів освіти [1].

Актуальність обраної теми зумовлена низкою суттєвих факторів в сучасному освітньому середовищі. По-перше, зростаюча складність освітнього процесу та розширення його масштабів, включаючи дистанційне навчання, ставлять перед закладами освіти завдання більш об'єктивної та надійної діагностики здобувачів освіти. Стандартні та традиційні методи оцінювання можуть бути неефективними у таких умовах. Отже, інноваційні підходи до психолого-педагогічної діагностики можуть покращити об'єктивність та адаптивність здобувачів освіти. Також інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики дадуть змогу забезпечити індивідуалізований підхід до особистості, сприяючи підвищенню її успішності та найбільш якісній організації освітнього процесу. Таким чином, актуальність теми виявляється в її потенційній здатності покращити освітній процес та підготовку здобувачів освіти, відповідаючи на сучасні виклики.

Теоретико-методологічну основу нашого дослідження складають роботи науковців, серед яких: А. Цирдан [1]; Г. Рахматова [2]; А. Харківська [3];

С. Пехарева та А. Пехарева [4]; Х. Шапаренко [5]; Ю. Ботузова, В. Винниченко, О. Ієвлев, І. Окіпняк, К. Яндола, та Т. Чаркіна [6]; Х. Саїдова та М. Ергашева [7]; Н. Малій та Л. Дяченко [8]; А. Обухівська [9]; Ю. Сосніч, К. Тороп, Т. Дехтяренко, О. Колишкін, Ю. Косенко, та І. Омельченко [10]; Т. Щербань та Г. Щербань [11]; Ж. Макаренко, І. Осадча, Л. Анісімова, О. Ваганова та І. Руденко [12] тощо.

Дослідженням психолого-педагогічної діагностики в освіті займалось чимало закордонних та вітчизняних науковців. Так, А. Цирдан в своїй роботі розглядає інноваційні технології професійної підготовки майбутніх економістів у системі неперервної освіти, використовуючи методи психолого-педагогічної діагностики [1]. Науковиця

Г. Рахматова детально досліджує педагогічну діагностику в освітньому процесі [2]. А. Харківська аналізує психолого-педагогічну діагностику якості освітніх послуг у педагогічному закладі вищої освіти [3]. Виняткові підходи до психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями розвитку у рамках біопсихосоціальної моделі допомоги детально було розглянуто вченими С. Пехаревою та А. Пехаревою [4].

Автори Х. Шапаренко та ін. в своїй праці детально досліджують психолого-педагогічний інструментарій діагностики дітей дошкільного віку [5]. Інноваційні підходи до оцінювання в педагогічній практиці, нові технології та методи досліджують Ю. Ботузова та ін.; також автори пропонують розробку об'єктивних інструментів оцінювання [6].

Х. Саїдова та М. Ергашева у власній науковій розвідці приділили увагу педагогічній діагностиці та виокремили її роль у педагогічній діяльності [7]. Науковці Н. Малій та Л. Дяченко висвітлюють особливості використання інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики дітей з інвалідністю [8]. Цікавий погляд на методіку психолого-педагогічної діагностики розвитку молодших дошкільників надає А. Обухівська [9]. Ю. Сосніч та ін. в своїй публікації аналізують психолого-педагогічні засади організації дистанційного навчання дітей молодшого шкільного віку з порушенням когнітивного розвитку [10]. Дослідниці Т. Щербан та Г. Щербан розкривають психолого-педагогічні особливості підготовки майбутніх педагогів [11]. Отже, як показав аналіз розглянутих праць, чимало авторів описують, аналізують і досліджують традиційні та інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики в освітньому процесі.

Об'єктом дослідження виступає психолого-педагогічна діагностика в освіті.

Предметом дослідження є вплив інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики на освітній процес.

Метою статті є дослідження впливу інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики на освітній процес і виокремлення проблем та перспектив їх подальшого розвитку.

Завдання статті :

1. Розкрити основні підходи до сутності поняття «психолого-педагогічна діагностика» та виокремити її основні функції.

2. Представити класифікацію інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики і здійснити порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики в сучасному освітньому процесі.

3. Висвітлити проблеми та перспективи подальшого розвитку інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики в освіті.

Методи. З метою проведення дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання. Проведено аналіз наукових статей, посібників та інших джерел, що стосуються інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики та їх впливу на

результати освітнього процесу. Використовувалися методи наукового дослідження, такі як: аналіз, узагальнення та систематизація літературних джерел, класифікація. Індуктивний метод застосовувався для класифікації сучасних інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики. Інформація з різних джерел узагальнювалася, класифікувалася та аналізувалася для виявлення перспектив і тенденцій розвитку інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики в освітньому процесі.

Результати

В теперішній час, з огляду на важливість досягнення освітніх і виховних цілей в освітньому процесі, роль педагога потребує здатності враховувати надійну психолого-педагогічну інформацію про кожного здобувача освіти та всього колективу. Сучасний педагог має створити освітнє середовище для розвитку особистості, а також підтримувати сприятливі відносини в учнівському середовищі [9]. Для цього необхідно володіти не лише глибокими знаннями свого предмету, педагогічними навичками та компетентностями, але й мати розуміння особистісних особливостей кожного здобувача освіти. Вивчення та аналіз особливостей конкретної особистості та колективу в цілому має бути ретельно відпрацьованим на практиці. Кожен педагог має володіти діагностичними знаннями і методами, які дають змогу вивчити психофізіологічні, психічні та особистісні особливості здобувача освіти.

Дослідження цієї теми має велике значення для всіх суб'єктів освітнього процесу з таких причин [13]:

- впровадження інноваційних методів діагностики дає змогу більш точно визначати потреби та можливості здобувачів освіти, що сприяє їх більш ефективному навчанню та розвитку;
- інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики надають педагогам інструменти для індивідуалізації навчання та адаптації підходів до потреб кожного здобувача освіти;
- такі методи діагностики сприяють більш повному розкриттю особливостей кожної особистості, виявляючи її потенціал розвитку та труднощі для надання допомоги у їх подоланні;
- зростання обсягів інформації та технологічний прогрес вимагають нових підходів до діагностики, адаптованих до потреб сучасного освітнього середовища;
- у зв'язку з тим, що освіта є ключовим чинником розвитку в сучасному світі, інноваційні методи діагностики сприяють підготовці конкурентоспроможних фахівців;
- дослідження цієї теми сприяє розвитку наукового знання в галузі психології та педагогіки.

Отже, дослідження інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики та їх впливу на освітній процес є важливим для подальшого розвитку освіти та покращення її якості.

Комплексна психолого-педагогічна діагностика охоплює ретельний та всебічний аналіз здобувача освіти, спрямований на виявлення позитивних і негативних сторін його навчальної діяльності, визначення їх чинників та розроблення практичних заходів для сприятливого розвитку та підвищення ефективності освітнього процесу [10]. Такий підхід передбачає функціональну взаємодію педагогічних працівників, які співпрацюють у процесі збирання та аналізу інформації про здобувача освіти, середовище й освітній процес. Важливим аспектом комплексної психолого-педагогічної діагностики є визначення позитивних рис особистості, виявлення її внутрішніх і зовнішніх ресурсів. Вона допомагає виявити причини недоліків у навчальній діяльності

зادля ефективного впливу на процес засвоєння знань й набуття компетентностей здобувачами освіти.

Комплексна психолого-педагогічна діагностика має важливе значення для оцінки рівня розвитку та виховання здобувача освіти, враховуючи вплив сімейного оточення, соціальних інституцій на його формування. Вона сприяє визначенню впливу різноманітних факторів на особистісний розвиток та сприймається як інструмент для підвищення якості освітнього процесу та досягнення гармонійного розвитку особистості [17].

С. Пехарева та А. Пехарева розглядають психолого-педагогічну діагностику як систему методів та прийомів, які використовуються в галузі освіти для збору, аналізу та оцінки психологічних, педагогічних та інших параметрів учнів з метою розуміння їхнього академічного розвитку, психологічного стану та особистісного зростання [4].

На думку Г. Рахматової, за допомогою педагогічної діагностики можна вивчити педагогічну діяльність, спрямувати її на вирішення практичних завдань, підвищити професійну компетентність педагога, рівень знань і вихованості здобувача освіти [2].

Х. Шапаренко та ін. вважають, що психолого-педагогічна діагностика – це процес, спрямований на вимірювання, оцінку та інтерпретацію психологічних та педагогічних характеристик особистості або групи з метою визначення їхнього навчального прогресу, потреб та можливостей [5]. Тобто це процес, спрямований на визначення рівня розвитку когнітивних, емоційних та соціальних здібностей здобувачів освіти з метою оптимізації освітнього процесу та розвитку їхнього потенціалу. Його завдання полягає в тому, щоб забезпечити педагога оперативною і достовірною інформацією про взаємопов'язаний рух причин та які з них будуть вирішальними в даний момент [7].

Педагогічна діагностика забезпечує науковий підхід до організації методичної роботи з педагогами, їх професійного та особистісного розвитку. Тому вона відіграє важливу роль у методичному, освітньому та управлінському процесах. Педагогічна діагностика виступає основою для виявлення труднощів в роботі, спонукає до пошуку альтернативних шляхів їх подолання.

Водночас вона покликана виявити сильні сторони педагога, їх посилити та визначити шляхи розроблення індивідуальних методів педагогічної діяльності та моделей викладання [7].

Отже, психолого-педагогічна діагностика - це система методів і засобів в освітньому процесі, які використовуються для збору, аналізу та оцінювання психологічних, педагогічних та інших характеристик здобувачів освіти задля виявлення та сприяння їх розвитку та особистісному зростанню.

Вона забезпечує ефективність освіти, змісту роботи, здійснюваної педагогічної діяльності. Такий метод роботи успішно впроваджується в передових закладах: відбувається закріплення досягнень, аналіз недоліків, на основі яких визначаються основні стратегічні напрямки та досягаються високі результати.

У цьому контексті варто визначити функції психолого-педагогічної діагностики, що забезпечують її об'єктивний характер, які необхідно формувати і розвивати у процесі професійної діяльності:

1. *Інформаційного забезпечення.* Така функція допомагає педагогу керувати процесом навчання, діями здобувачів освіти, знаходити правильне педагогічне рішення в різних складних, проблемних ситуаціях. Функція (зворотного) зв'язку або інформаційного забезпечення є одним з основних завдань психолого-педагогічної діагностики, за допомогою якої від здобувачів освіти отримують інформацію про їхнє життя, інтереси, функціонування, а також про взаємодію з різними соціальними суб'єктами, їхній психічний стан, внутрішні переживання. Те, як здобувачі освіти проявляють себе в різних ситуаціях (гра, подорож, освітній процес,

дозвілля з однолітками), вивчається педагогом і формується ставлення до обставин, що склалися. Така функція дозволяє педагогу мати інформацію про специфічні особливості, проблеми, життєві прагнення, цілі і досвід кожного із здобувачів освіти. Точна інформація про проблеми та досягнення учнів забезпечує можливість встановлення для кожного з них окремо індивідуального підходу, надання навчальних матеріалів. Водночас, це запобігає надмірному ускладненню процесу навчання.

2. *Функція прогнозування передбачає визначення перспектив розвитку об'єкта, що діагностується.* Така функція дозволяє педагогу розробити заходи, спрямовані на визначення перспективного розвитку освітнього процесу шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між засобами, що використовуються в ньому, створеними умовами, результатами педагогічної діяльності. Варто розуміти, що діагностична діяльність педагога спрямована не тільки на виявлення та оцінку стану здобувачів освіти, а й на визначення чинників, умов, які позитивно або негативно впливають на їхній розвиток. Предикативна функція більш ефективно використовується в педагогічних дослідженнях.
3. *Функція контролю та корекції* допомагає педагогу керувати педагогічним процесом, усуваючи труднощі, з якими стикаються здобувачі освіти в процесі навчання, а також використовувати розвиваючі можливості освіти для підвищення ефективності викладання. Така функція здійснюється на основі експертного оцінювання і передбачає, що об'єкт, який діагностується, має певний стандарт, норму або модель.
4. *Оціночна функція.* Реалізація цієї функції виражає ступінь зміни педагогічного об'єкта, що вивчається, в кожний чітко визначений момент часу, і залежність цих змін від дій педагога. Ця функція слугує для оцінки діяльності кожного педагога як в якісному, так і в кількісному співвідношенні. Оціночна функція, яка здійснюється в педагогічній діагностиці як характеристика науково-педагогічного досвіду, створює можливість проаналізувати отримані результати, об'єктивно визначити їх цінність [2].
5. *Аналітична функція.* Аналітична функція психолого-педагогічної діагностики відіграє основну роль у зборі, обробці та інтерпретації даних, які доступні в освітньому процесі. Така функція передбачає здатність аналізувати освітні досягнення та ведення статистичних обліків для визначення закономірностей та тенденцій в освітніх процесах та результативності здобувачів освіти. Таким чином, аналітична функція сприяє підвищенню ефективності навчання та виховання шляхом об'єктивної оцінки та аналізу результатів освітніх програм та педагогічних практик.
6. *Виховна функція.* Вихована функція психолого-педагогічної діагностики визначається її спроможністю впливати на виховний процес та розвиток особистості. Результати діагностики можуть служити як інформаційний ресурс для педагогів у формуванні цінностей, соціокультурних норм і розвитку моральних якостей здобувачів освіти. Психолого-педагогічна діагностика також може бути використана для виявлення проблем в сфері морального розвитку та соціальної поведінки здобувачів освіти. Виявлення таких проблем дозволяє дає змогу педагогам надавати необхідну підтримку та корекцію, сприяючи їх гармонійному розвитку як особистостей. Таким чином, вихована функція діагностики допомагає впливати на виховний процес і сприяє розвитку морально-етичних цінностей серед здобувачів освіти.
7. *Мотиваційна функція.* Мотиваційна функція психолого-педагогічної діагностики визначається можливістю результатів діагностики впливати на мотивацію

здобувачів освіти стосовно освіти та досягнення освітніх цілей. Коли здобувачі освіти отримують об'єктивну інформацію про свій академічний рівень та прогрес, це може стати джерелом внутрішньої мотивації для їхнього подальшого зростання. Результати діагностики можуть сприяти формуванню у особистості бажання покращити свої освітні досягнення, оскільки вони бачать свій потенціал та можливості для подальшого розвитку. Таким чином, мотиваційна функція сприяє стимулюванню позитивної освітньої мотивації та зберіганню інтересу здобувачів освіти до процесу.

Психолого-педагогічна діагностика, що використовується в системі освіти, є цілісним процесом, який включає в себе такі групи методів діагностичної діяльності, а саме традиційні та інноваційні методи. Традиційні методи психолого-педагогічної діагностики – це методи та інструменти, які використовуються у практиці оцінювання та аналізу освітнього процесу та успішності учнів протягом тривалого часу і стали загальноприйнятими у сфері освіти. Такі методи зазвичай включають в себе: бесіди; опитування; тестування (стандартизовані тести, спрямовані на оцінювання знань, навичок та здібностей учнів); анкетування; системи оцінювання, що визначають академічні досягнення, якість роботи і виконання завдань; спостереження за поведінкою здобувачів освіти в оточенні, процесами взаємодії та здібностями; порівняння результатів учнів з певними визначеними стандартами або нормами; аналіз робочої інформації та завдань (оцінювання завдань, домашніх завдань та інших зразків робіт для з'ясування якості та зрозуміння успішності учнів); моніторинг успішності (відстеження академічних досягнень учнів протягом певного періоду, щоб визначити тенденції та зміни в їхньому розвитку).

Інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики – це сучасні та ефективні підходи до збору і аналізу інформації про успішність, потреби та можливості здобувачів освіти в освітньому процесі. Вони включають в себе такі методи та підходи (табл. 1.):

Таблиця 1

Інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики в освітньому процесі

№	Метод	Характеристика методу
1	Комп'ютерне тестування	Використання комп'ютерних програм для створення і проведення тестів та анкет дозволяє швидше та точніше збирати та обробляти дані.
2	Віртуальна реальність (VR) і доповнена реальність (AR)	Використання VR дозволяє створювати інтерактивні віртуальні середовища, де учні можуть взаємодіяти з об'єктами та подіями, що моделюють різні навчальні ситуації. VR може включати збір даних про фізичні реакції учнів, такі як пульс, рухи тіла тощо. AR дозволяє відображати віртуальні об'єкти або інформацію у реальному оточенні за допомогою смартфонів, планшетів або спеціальних пристроїв.
3	Електронні портфоліо	Збір та аналіз робіт, проектів, зразків роботи учнів в електронному вигляді для оцінювання прогресу та результатів навчання.
4	Інтерактивні методи	Створення симуляцій та імітаційних сценаріїв, в яких учні мають розв'язувати реальні проблеми або приймати рішення (онлайн-опитування, ігрові завдання для визначення логічного мислення чи розв'язування математичних задач тощо).

5	Методи з інтернет-ресурсів	Використання вебсервісів, платформ та програм для навчання та оцінювання.
6	Аналіз Big Data	Аналіз Big Data включає в себе використання аналітичних інструментів і алгоритмів для обробки та інтерпретації даних. Це, зокрема, машинне навчання, статистичний аналіз, обробка природної мови, кластеризація даних, прогнозування та інші методи. За допомогою Big Data можливо ведення постійного моніторингу навчальних досягнень учнів та ефективності освітніх програм. Педагоги можуть аналізувати зібрані дані для оцінки результатів та внесення необхідних змін у навчальний процес.

Джерело: власна розробка автора на основі аналізу [14–16; 18].

Отже, такі інновації дозволяють збирати, обробляти та аналізувати дані більш точно та об'єктивно, надають можливість індивідуалізувати навчання та оцінювання для кожного здобувача освіти, а також залучають їх активніше до освітнього процесу.

В таблиці 2 представлено порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики в освітньому процесі.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики

№	Критерій	Традиційні методи	Інноваційні методи
1	Стандартизація	Використовуються стандартні критерії оцінювання.	Зазвичай використовуються індивідуальні критерії визначення потреб та цілей
2	Суб'єктивність	Результати можуть бути суб'єктивними, оскільки залежать від інтерпретації оцінювача.	Застосовують об'єктивні метрики та дані для зменшення суб'єктивності.
3	Відношення до результатів діагностики	Зазвичай більше акцентується на кінцевих оцінках та результаті.	Відношення більше спрямоване на процес та можливість збору додаткової інформації.
4	Можливість інтеракції	Мало можливостей для інтеракції між оцінювачем та оцінюваним.	Часто дозволяють активну взаємодію та зворотний зв'язок.
5	Використання технологій	Можуть використовувати технології, але в обмеженій мірі (наприклад, паперові тести).	Активно використовують сучасні технології, такі як вебдодатки, відеогрунти, віртуальну реальність тощо.
6	Гнучкість та адаптованість	Зазвичай менше гнучкості у пристосуванні до конкретних потреб.	Зазвичай більше гнучкості та можливостей адаптації для різних ситуацій.
7	Аналіз в реальному часі	Зазвичай здатність до аналізу в реальному часі обмежена.	Дозволяють проводити аналіз та отримувати дані в реальному часі.

8	Вартість	Менш витратні у впровадженні.	Можуть бути більш витратними у розробці та впровадженні, але більш економічними з часом.
9	Точність	Можуть бути менш точними та об'єктивними, оскільки ґрунтуються на оцінках викладачів або стандартизованих тестах.	Мають високу точність і можуть вимірювати навчальні досягнення більш об'єктивно.
10	Зручність для педагогів та учнів	Зручніше для викладачів та учнів, оскільки вони вже знайомі з такими методами.	Можуть вимагати навчання та адаптації, що, ймовірно, стане викликом для деяких користувачів.
11	Доступність	Зазвичай доступні для освітніх установ та викладачів за зниженими витратами.	Можуть бути витратними на впровадження та вимагати дорогого обладнання.

Джерело: власна розробка автора.

Отож, традиційні та інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики мають свої переваги та недоліки і використовуються в залежності від конкретної ситуації та завдань діагностики. Традиційні методи, такі як тестування та оцінювання, можуть бути ефективними для збору стандартизованих даних та порівняння результатів з попередніми. Вони зазвичай дають змогу отримувати об'єктивні результати. Інноваційні методи, такі як використання віртуальної реальності, комп'ютерного тестування та інші сучасні технології, дозволяють більше залучати здобувачів освіти до навчання та надавати індивідуальні рекомендації. Загалом, обидві групи методів є затребуваними в педагогічній практиці. Традиційні методи можуть бути корисними для збору стандартизованих даних та оцінювання, тоді як інноваційні методи можуть допомогти створити інтерактивне та цікаве навчальне середовище.

Використання інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики може стикатися з низкою проблем в освітній сфері, включаючи такі, як [17; 18]:

1) недостатнє фінансування – деякі інноваційні методи можуть бути високозатратними, вимагати спеціалізованого обладнання або програмного забезпечення. Багато закладів освіти можуть не мати достатніх фінансових ресурсів для їх впровадження;

2) технічні обмеження – інноваційні методи часто вимагають доступу до комп'ютерів, інтернету, сучасних мобільних пристроїв та іншого обладнання. В недостатньо розвинених регіонах або школах може бути обмежений доступ до технічних ресурсів;

3) недостатня підготовка педагогів – використання інноваційних методів може вимагати від викладачів спеціалізованої підготовки. Не всі педагоги мають досвід у використанні новітніх технологій та методів діагностики;

4) питання конфіденційності – в інноваційних методах часто виникають питання щодо конфіденційності особистих даних здобувачів освіти, таких як інформація про їхню успішність чи психологічні характеристики, що може бути проблемою для дотримання стандартів конфіденційності;

5) соціокультурні перешкоди – інноваційні методи не завжди враховують різноманітні соціокультурні контексти, що впливають на навчання та діагностику.

Методи можуть бути більш придатними для одних груп учнів, але менш ефективними для інших;

6) відсутність належних досліджень – деякі інноваційні методи можуть бути неналежно досліджені або перевірені на відповідність стандартам діагностики, що може породжувати сумніви у їхній надійності та ефективності;

7) опір з боку педагогів і адміністрації – впровадження нових підходів може зіткнутися із супротивом з боку педагогів або адміністрації, які можуть опиратися змінам або боятися втратити контроль;

8) проблеми зі збором та аналізом даних – використання інноваційних методів може супроводжуватися наявністю великого обсягу даних, які потрібно збирати та аналізувати. Виникають питання щодо обробки та інтерпретації цих даних.

Інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики мають значний потенціал і перспективи розвитку.

Розширення можливостей використання технологій у сфері психолого-педагогічної діагностики в освіті передбачає впровадження інноваційних технологій та інструментів з метою збільшення точності та об'єктивності процесу діагностики. Наприклад, подальше використання комп'ютерних програм та спеціалізованих платформ для проведення тестувань та оцінювання здобувачів освіти спроможне аналізувати їх відповіді та надавати детальний звіт з результатами. Так, платформа для онлайн-тестування може автоматично оцінювати відповіді, робити аналіз часу, витраченого на відповідь на питання, та створювати графіки, що відображають динаміку розвитку здобувачів освіти. Ще однією перспективою є використання штучного інтелекту для аналізу даних. Наприклад, системи з машинним навчанням можуть виявляти патерни в навчальних досягненнях здобувачів освіти, а також рекомендувати індивідуальні завдання та методи навчання. Технології розширюють можливості збору даних – носимі пристрої, такі як фітнес-браслети, можуть вимірювати показники фізичного розвитку та активності здобувачів освіти. Така інформація може бути корисною для визначення зв'язку між фізичним здоров'ям та навчальними досягненнями. Завдяки технологіям можливо використовувати аудіо- та відеозаписи для аналізу мовлення та комунікативних навичок здобувачів освіти. Наприклад, програми для розпізнавання мови можуть аналізувати інтонацію та швидкість мовлення для визначення можливих проблем у комунікації.

Перспектива посилення персоналізації в психолого-педагогічній діагностиці означає розширення можливостей надання індивідуальної підтримки та навчання для кожного здобувача освіти. Такий підхід став можливим в наслідок використання інноваційних методів, таких як комп'ютерне тестування, електронні портфоліо, інтерактивні методи та інші. Персоналізація включає в себе розуміння унікальних потреб та можливостей кожного здобувача освіти. Замість застосування загальних підходів до навчання та оцінювання, педагоги можуть враховувати індивідуальні рівні знань, інтереси та темпи навчання. Скажімо, комп'ютерні тести можуть автоматично адаптуватися до рівня знань кожного здобувача освіти, надаючи додаткові завдання для тих, хто швидко вивчає матеріал, або додаткову підтримку для тих, хто потребує додаткового часу для розуміння. Прикладом може бути використання електронних портфоліо, де здобувачів освіти можуть збирати свої роботи, проекти та досягнення в одному місці. Це дозволяє педагогу та здобувачам освіти проводити індивідуальні консультації на основі реальних результатів та потреб кожного учня.

Перспектива покращення мотивації у навчанні та вихованні через інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики передбачає, що за допомогою інтерактивних та мультимедійних засобів можна створювати навчальні матеріали, які більше зацікавлюють здобувачів освіти і зробити процес навчання більш привабливим.

До прикладу, використання відеоуроків, навчальних ігор чи симуляційних середовищ дозволяє отримувати нові знання та навички через захоплюючі та змістовні активності. Інноваційні методи можуть також використовувати елементи грифікації, нагород та визнання досягнень, що робить навчання більш захоплюючим і стимулюючим. Таким чином, покращення мотивації через інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики відкриває нові можливості для ефективного навчання та розвитку здобувачів освіти.

Перспектива підвищення залученості батьків до освітнього процесу через інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики має велике значення для створення плідного партнерства між закладами освіти і сім'ями здобувачів освіти. Однією з інноваційних практик може бути впровадження електронних звітів та портфоліо для батьків, які містять інформацію про академічні досягнення здобувачів освіти. Батьки можуть отримувати доступ до цієї інформації через онлайн-платформи або мобільні додатки, що сприяє збільшенню відкритості та прозорості у спілкуванні між закладами освіти та сім'ями. Такий доступ дозволяє батькам бути більш інформованими та активно брати участь в освітньому процесі своїх дітей. Крім того, інноваційні методи діагностики можуть включати засоби відеозв'язку або вебінари, де батьки можуть брати участь у консультаціях, зустрічах з педагогами чи психологами не виходячи з дому.

Підвищення ефективності навчання та виховання є також важливою перспективою використання інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики, яка охоплює не лише здобувачів освіти, але й педагогів, батьків і навіть освітні установи в цілому. Освітні установи, які впроваджують інноваційні методи діагностики, стають більш адаптивними до потреб сучасних здобувачів освіти, сприяють розвитку їхнього потенціалу та формуванню ключових компетентностей. В результаті – ефективність навчання та виховання зростає, що сприяє підготовці конкурентоздатних громадян та позитивно впливає на подальший розвиток суспільства.

Отже, завдяки інноваційним методам діагностики, освітні установи стають більш адаптивними до сучасних потреб здобувачів освіти і сприяють розвитку їхнього потенціалу. Освіта трансформується в конкурентоздатну галузь, яка готує молодь до викликів сучасного світу. Без сумніву, перспективи використання інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики в освіті дають поштовх до подальшого покращення якості освіти та підготовки сучасних громадян.

Висновки

У дослідженні розглянуті основні аспекти психолого-педагогічної діагностики та інноваційні методи її впровадження в освітній процес. Розкрито різні підходи до визначення психолого-педагогічної діагностики та виокремлено її основні функції. Це дало змогу з'ясувати, що діагностика в освіті не обмежується лише оцінюванням знань, але також має за мету вивчення і розуміння психологічних, педагогічних та особистісних особливостей здобувачів освіти, що є ключовим для індивідуалізації навчання та покращення якості освіти. Другий блок дослідження стосувався класифікації інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики та порівняльного аналізу традиційних і інноваційних підходів в сучасному освітньому процесі. За допомогою такого аналізу було встановлено, що інноваційні методи, такі як комп'ютерне тестування, використання віртуальної та доповненої реальності, електронні портфоліо та інші, надають більше можливостей для точного та ефективного збору і аналізу інформації. Інноваційні методи дають змогу покращити індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти та підвищити якість освіти. Також було приділено увагу проблемам та перспективам подальшого розвитку інноваційних методів психолого-

педагогічної діагностики в освіті, виявленню та характеристиці певних перешкод у цій царині. Інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики можуть підвищити мотивацію здобувачів освіти, залучити батьків до освітнього процесу, покращити якість навчання та підготовку молодого покоління до викликів сучасного світу. За допомогою цих методів педагоги можуть краще розуміти потреби своїх учнів, реагувати на їхні індивідуальні особливості та надавати персоналізовану підтримку. Зауважимо, що інновації у психолого-педагогічній діагностиці вимагають додаткових зусиль у навчанні та вдосконалення професійних навичок педагогів, але вони варті цього, оскільки сприяють покращенню результатів навчання та розвитку здобувачів освіти. Отже, інноваційні методи психолого-педагогічної діагностики відкривають нові можливості для покращення освіти та розвитку суспільства.

Подальші дослідження в цій галузі можуть спрямовуватися на розробку і вдосконалення інноваційних методів психолого-педагогічної діагностики, які враховували б індивідуальні потреби та можливості кожного здобувача освіти. Дослідження також можуть розглядати вплив використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект, на підвищення якості освіти та ефективності навчання.

Список використаних джерел

1. Cirdan, A.P. (2019). Innovative technologies of professional training of future economists in the system of continuous education. *Humanitarian Balkan Research*, 2(4), 27–30.
2. Rakhmatova, N. A. (2022). Pedagogical diagnostics in the educational process. *International Journal of Culture and Modernity*, 17, 402–402. <https://ijcm.academicjournal.io/index.php/ijcm/article/view/352/375>
3. Харківська, А. (2018). Психолого-педагогічна діагностика якості освіти у педагогічному закладі вищої освіти. В С. Щудло, О. Заболотна, & Л. Загоруйко (Ред.), *Імплементція європейських стандартів в українські освітні дослідження*, (с. 176–178). ТзОВ «Трек-ЛТД».
4. Пехарева, С. В., & Пехарева, А. С. (2020). Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями розвитку в рамках біопсихосоціальної моделі допомоги. В *Розвиток національної педагогічної освіти у подіях і персоналіях: особливості, здобутки та перспективи* (с. 281–284). ФОП Петров В. В. <http://repository.khpa.edu.ua//jspui/handle/123456789/2356>
5. Шапаренко, Х., Чаговець, А., Пехарева, С., Андрусенко, М., Апрелева, І., Балла, Л., ... & Роганова, М. (2018). *Психолого-педагогічний інструментарій діагностики дітей дошкільного віку*. ФОП Фімільянов.
6. Botuzova, Y., Iievliev, O., Okipniak, I., Yandola, K., & Charkina, T. (2023). Innovative approaches to assessment in pedagogical practice: New technologies, methods and development of objective assessment tools. *Cadernos de Educação Tecnologia e Sociedade*, 16(2), 386–398. <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.n2.386-398>
7. Saidova X. X., & Ergasheva M. R. . (2023). Pedagogical diagnosis and its role in pedagogical activity. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(3), 21–25. <https://www.bjisrd.com/index.php/bjisrd/article/view/87>
8. Malii, N., & Dyachenko, L. (2021). The peculiarities of using innovative methods of psychological and pedagogical diagnosis of children with disabilities. *Scientific Papers of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*, (2), 82–88. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2021-1-2-82-88>
9. Обухівська, А. Г. (2019). Методика психолого-педагогічного вивчення розвитку молодших дошкільників. *Scientific Journal Virtus*, (38), 60–65. <http://virtus.conference-ukraine.com.ua/Journal38.pdf>

10. Sosnich, Y., Torop, K., Dehtiarenko, T., Kolyshkin, O., Kosenko, Y., & Omelchenko, I. (2022). Psychological and pedagogical principles of the organization of distance learning of primary school-aged children with cognitive development disorder. *Revista Eduweb*, 16(2), 208–222. <https://www.revistaeduweb.org/index.php/eduweb/article/view/444>
11. Shcherban, T. D., & Schcherban, G. V. (2021). Psychological and pedagogical features of training future teachers (primary school). *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 7(2), 125–131. [https://doi.org/10.52534/msu-sp.7\(2\).2021.125-131](https://doi.org/10.52534/msu-sp.7(2).2021.125-131)
12. Makarenko J. V., Osadchaya I. V., Anisimova L. S., Vaganova O. I., & Rudenko I. V. (2020). Development and implementation of a special seminar "Innovative pedagogical technologies." *Amazonia Investiga*, 9(29), 15–21. <http://dx.doi.org/10.34069/AI/2020.29.05.2>
13. Danylchenko-Cherniak, O. (2023). Creative and collaborative learning during russian-Ukrainian war period: Philological aspects. *Philological Treatises*, 15(1), 51–61. <https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1069>
14. Веремчук, А. (2020). Сучасний вимір педагогічної освіти: Креативний підхід. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 1(29), 253–258. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/29.209321>
15. Терещук, В. І., Ільченко, А. М., & Семенишина, І. В. (2023). Інноваційні технології навчання в закладах вищої освіти. *Академічні візії*, (16). <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/157>
16. Аветіков, Д. С., Яценко, І. В., & Локес, К. П. (2019). Сучасні системи віртуальної реальності в комплексній підготовці лікарів-стоматологів. В В. М. Мороз, Ю. Й. Гумінський, & Л. В. Фоміна (Ред.), *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні* (с. 5–6). Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова. <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/9856>
17. Anvar D. (2022). The relevance of teaching social and humanitarian sciences in the education of the future generation. *American Journal of Social and Humanitarian Research*, 3(5), 344–348. <https://www.globalresearchnetwork.us/index.php/ajshr/article/view/1133/1051>
18. Бойко, А. Е. (2023). Формування гнучких навичок учнів засобами інтеграції англійської мови і мистецтвах в гуртках. *Мистецтво та освіта*, (3 (109)), 48–53. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3\(109\)-48-53](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-3(109)-48-53)